

gröna &bladet

FÖR LANDSBYGDSFÖRETAGARE
I ÖREBRO LÄN, #2 2023
TEMA: EKOLOGISK PRODUKTION

Satsar på eko
tillsammans

Arrangemang
i naturen

Digital uppföljning
av jordbruksmark

Länsstyrelsen
Örebro län

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
Investerar i landsbygdsområden

Ettåriga stöd till betesmarker

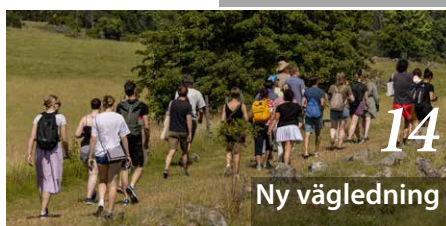
De satsar tillsammans

Rapportera främmande arter

Digital uppföljning

Ny vägledning

- 3 Ledare
- 4 Lär mer om betesmarker
- 5 Rådgivning inom ekologisk produktion
- 5 Prenumerera på ekologiskt nyhetsbrev
- 6 De odlar lokalt och ekologiskt risalternativ
- 8 Andrea och Arvid satsar på ekologiska grönsaker

- 10 Ersättningar i betesmarker
- 11 Grundvillkor - Växtskydd och biocider
- 11 Söker du Stöd till unga lantbrukare
- 12 Digital uppföljning 2023
- 13 Viktiga datum jordbrukarstöd
- 14 Arrangemang i naturen
- 15 Skador av vilt
- 15 Rapportera invasiva arter

Tema: Ekologisk produktion

År 2023 har 178 lantbruksföretag ansökt om ersättning för ekologisk produktion. En minskning jämfört med förra året, men intresset och tron på ekologisk produktion finns kvar. Likaså nationella och regionala mål som finns i Sverige.

Vi har besökt några av länets duktiga ekoproducenter som du kan läsa om i detta nummer.

Nästa nummer av Gröna bladet delas ut 4 oktober.

Redaktion

Ann-Sofie Hedberg

010-224 84 26

ann-sofie.hedberg@lansstyrelsen.se

Helena Åkerhielm

010-224 84 27

helena.akerhielm@lansstyrelsen.se

Ingall Kämmerling

010-224 84 31

ingall.kammerling@lansstyrelsen.se

Therese Erneskog

010-224 84 22

therese.erneskog@lansstyrelsen.se

Åsa Lindin

010-224 84 32

asa.lindin@lansstyrelsen.se

Gröna Bladet ges ut av

Länsstyrelsen i Örebro län, 701 86 Örebro

Telefon: 010-224 80 00

E-post: orebro@lansstyrelsen.se

Ansvarig utgivare: Lovisa Forssell

Tryck: ByWind, Ödeshög, 2023

Publikationsnummer: 2023:7

Layout: Länsstyrelsen i Örebro län

Fotografi ledare: Terése Claesson Sundh

Fotografier: Mostphotos om inte annat anges

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
Investerar i landsbygdsområden

Vårt län kan gå före som gott exempel

Nu är det premiär. Det här blir mitt första ”möte” med alla er representanter för den Gröna näringen i min roll som landshövding för Örebro län. Samtidigt kan jag säga att redan från första dagen på mitt uppdrag insåg jag vilken viktig roll ni spelar och hur viktigt vårt samarbete kommer att bli.

Som landshövding i Örebro län är jag också civilområdeschef för det nya Mellersta civilområdet. Det är lokaliserat hos oss på Länsstyrelsen i Örebro län, men ger stöd till sex andra mellansvenska län, Dalarna, Gävleborg, Södermanland, Uppsala, Värmland och Västmanland.

Uppgiften är att vara en länk mellan länen och den nationella nivån och vara samordnande i kris- och totalförsvarsfrågor mellan andra statliga beredskapsmyndigheter för att vårt land ska fortsätta fungera även vid höjd beredskap och krig.

Gröna näringen har en nyckelroll i detta viktiga arbete. Maten måste fram på bordet även i svåra krislägen. Rysslands fasansfulla angrepp mot Ukraina har visat att vi inte alltid kan räkna med att produktion och handelsvägar fungerar. I Sverige fick vårt lantbruk ta första smällen i form av kraftigt höjda priser på insatsvaror och brist på vissa varor, vilket fick regeringen att ge länsstyrelserna i uppgift att ge snabbt stöd till lantbruket.

Det här har påskyndat arbetet med att göra landet mer oberoende av importerad mat, att bli mer självförsörjande. Detta bör vi se mer som en möjlighet än ett problem.

Vårt län har fina åkermarker, en stark livsmedelsindustri, många småskaliga matförädlare och en ypperlig transportinfrastruktur.

Och vi ska inte glömma att vi är bra på att göra och servera god mat, med råvaror från vårt eget lantbruk och naturliga skaffer! När den här texten skrivs planerar vi inför Kungäpares besök i Örebro den 12 maj då vi ska bjuda Kungäparet på Närkes utsökta, nya landskapsmåltid. En trerätters framtagen av Länsstyrelsen i samarbete med sex kockar från länet och allt byggt på det som vårt lantbruk och vår natur har att erbjuda. Det är första gången som hela måltiden tillagas, serveras och presenteras av just de sex matkreatörer från länet som tagit fram måltiden.

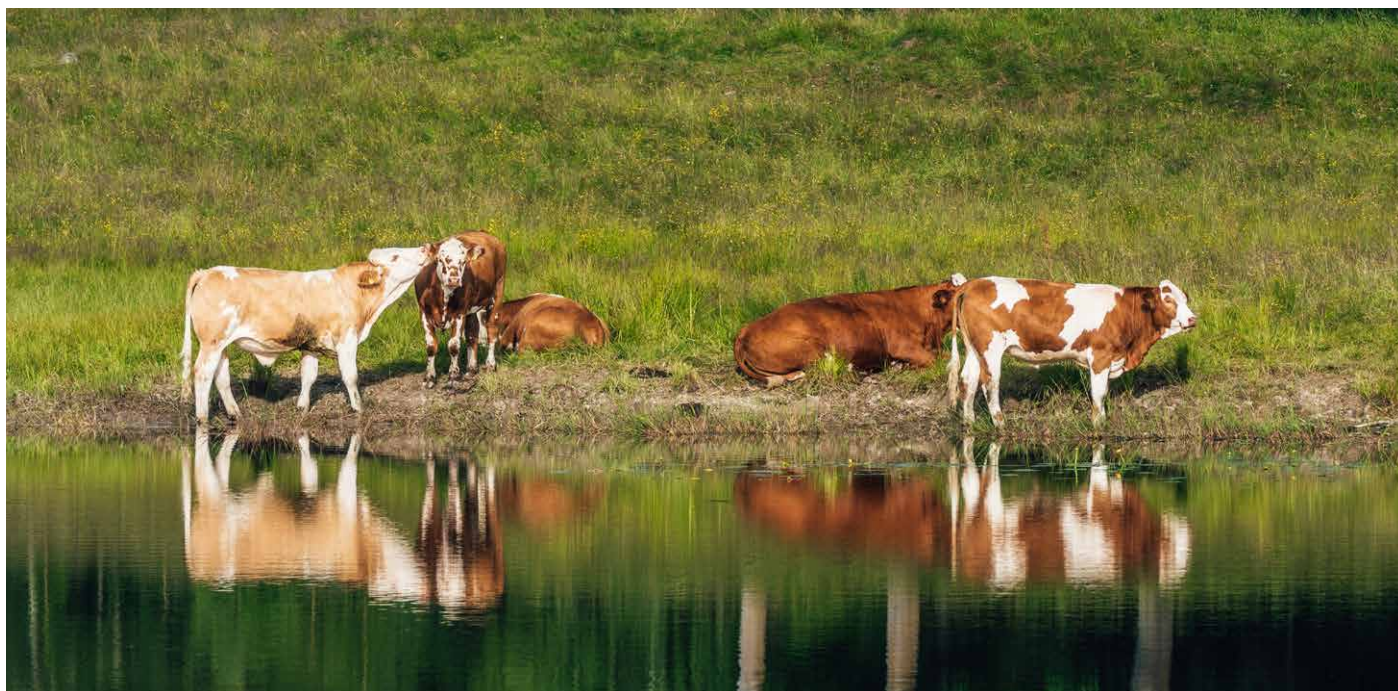
God mat och mer oberoende är två anledningar till att maten från vårt eget lantbruk behöver nå våra bord i

högre utsträckning. Ett tredje skäl är klimatförändringar. Vi har en skyldighet mot oss själva och kommande generationer att klara klimatmålen. Klimatsmarta transporter är en del av detta.

Jag hade förmånen att få inviga en helt ny sorts solcellspark; Solvallen i Vesslingby, Fellingsbro, där jordbruk och solceller samsas! Som en av de första anläggningarna med vertikala, dubbelsidiga solpaneler kan elproduktion kombineras med odling av vall. Vallen kan odlas och höet kan skördas jäms med solcellerna. Vinna-Vinna är bara förnamnet.

Jag har precis börjat mitt nya uppdrag som landshövding. Vi kommer att mötas på riktigt – vi har tiden framför oss!

Lena Rådström Baastad
Landshövding i Örebro län

Lär mer om naturbetesmarker

Visste du att naturbetesmarkerna är en av de artrikaste miljöerna vi har i Sverige? Är du intresserad av att lära dig mer om skötsel av betesmarker, eller vill du få inspiration från andra lantbrukare?

Nätverket Svenska kulturlandskap har tillsammans med Jordbruksverket tagit fram en föreläsningsserie där lantbrukare från olika delar av Sverige, rådgivare och forskare delar med sig av sina erfarenheter kring betesfrågor och olika betesstrategier. I sex inspelade avsnitt får du bland annat höra om:

- hur naturbetesmarker och slätterängarna sett ut och sköts historiskt
- vad regenerativt lantbruk innebär, och vilka effekter denna skötselmetod har
- vilka för- och nackdelar slätterliknande bete har
- hur strip-bete kan öka betesutnyttjandet, och hur arbetsintensivt det egentligen är att

ha denna typ av drift

- hur fritt bete på 1000 hektar kan fungera i praktiken.

Föredragen belyser hur du på olika sätt kan uppnå god djurhälsa och tillväxt, samtidigt som du gynnar naturvärden och bevarar värdefulla kulturmiljöer.

Du kan se alla sex avsnitt på Hantverkslaboratoriet. Föredragen är cirka 25 minuter och följs av en frågestund. Du hittar dem på Göteborgs Universitets webbplats, www.gu.se/hantverkslaboratoriet. Sök på Bete och betesfrågor. Observera att du sedan måste klicka dig vidare via länken "nätverket Svenska kulturlandskaps webbplats" för att komma till inspelningarna.

På Hantverkslaboratoriets sida finns även en massa annan spännande information att ta del av för dig som är sugen på att lära dig mer om skötsel av kulturlandskapets historiska och biologiska värden.

Rådgivning

Har du fler funderingar kring ersättningar för betesmarker och slätterängar, eller vilka åtgärder som du skulle kunna göra i dina betesmarker för att uppnå dina mål? Kontakta Länsstyrelsen i Örebro för kostnadsfri rådgivning: Sophie Zetterström, sophie.zetterstrom@lansstyrelsen.se, 010-224 83 93 eller Ida Lilja Axelsson, ida.lilja@lansstyrelsen.se, 010-224 83 89.

Rådgivning inom ekologisk produktion

Har du planer på att börja med ekologisk produktion och vill få hjälp att göra en omställningsplan? Vill du utveckla din ekologiska växtodling, yrkesmässiga trädgårdsodling eller djurhållning?

Via Landsbygdsprogrammet kan du få kostnadsfri rådgivning. Är du intresserad av att få rådgivning kan du vända dig direkt till nedanstående rådgivare. Du kan också höra av dig till oss på Länsstyrelsen så guidar vi dig vidare.

Kontaktpersoner rådgivning Växtodling

HS Konsult AB, Emma Vendel,
070-338 55 58, emma.vendel@hushallningssallskapet.se

Växa Sverige, Sofia Werner
Hallgren, 073- 094 54 95,
sofia.werner-hallgren@vx.se

Mjolk- och nötkött

Mias Lantbruksrådgivning AB,
Mia Lindkvist, 072-145 32 62,
mia@miaslantbruksradgivning.se

Ekologiska fjäderfä

Åsa Odelros, 070-697 66 11,
asa@odelros.se

Ekologisk frukt, bär, perenna grönsaker

Rådgivare är Kirsten Jensen på Länsstyrelsen Västra Götaland, men intresseanmälan går via Åsa Pettersson, Länsstyrelsen Stockholm, 010-223 15 16, asa.pettersson@lansstyrelsen.se

Ekologisk potatis

Åsa Rölin, 079-074 54 24, asa.rolin@potatiskonsult.se

Kontaktpersoner på Länsstyrelserna

Frågor om rådgivning inom växtodling, mjolk- och nötkött. Ann-Sofie Hedberg, Länsstyrelsen Örebro län, 010-224 84 26, ann-sofie.hedberg@lansstyrelsen.se eller Ingrid Johnsson, Länsstyrelsen Örebro län, 010-224 84 28, ingrid.johnsson@lansstyrelsen.se

Frågor om rådgivning inom fjäderfä, frukt, bär, perenna grönsaker eller potatis. Åsa Pettersson på Länsstyrelsen Stockholm, 010-223 15 16, asa.pettersson@lansstyrelsen.se

Vill du få nyhetsbrevet Ekologiskt lantbruk?

Länsstyrelsen ger ut ett nyhetsbrev om ekologiskt lantbruk cirka sex gånger per år. Du kan prenumerera digitalt eller få nyhetsbrevet i din brevlåda. Prenumerationen är kostnadsfri. I nyhetsbrevet kan du bland annat läsa om regler som gäller ekologisk produktion, tips om ogräsreglering, ekologisk djurproduktion och växtnäringsfrågor. Här bjuder vi också in till olika aktiviteter som till exempel gruppträffar. Vill du börja prenumerera? Hör av dig till:

Ingalill Kämmerling, 010-224 84 31, ingalill.kammerling@lansstyrelsen.se.

Kurser inom ekologisk produktion

Länsstyrelsen anordnar kurser och träffar inom ekologiskt lantbruk i samverkan med rådgivare eller forskare. Kurserna och träffarna finansieras med hjälp av medel från EU och är därmed oftast kostnadsfria för dig som deltagare.

Genom att hålla koll på kalendern på Länsstyrelsens webbplats eller prenumerera på våra nyhetsbrev kan du se vad som är på gång. Hör gärna av dig till oss om du har tips om vilka ämnen som är viktiga att samlas kring. Eller har du kanske förslag på något studiebesök?

Kontakta: Ingalill Kämmerling
010- 24 84 31, ingalill.kammerling@lansstyrelsen.se eller

Ann-Sofie Hedberg, 010-224 84 26, ann-sofie.hedberg@lansstyrelsen.se

De odlar klimatsmart risalternativ

Havre är en utmärkt avbrottsgröda i växtföljden och innehåller också nyttiga näringsämnen vilket gör den intressant att utveckla i livsmedelsbranschen. Ett exempel är havreris direkt från Törsjö på Närkeslätten.

TEXT & FOTO: HELENA ÅKERHJELM

Kanske kan man säga att det började med en gödselbrunn men det är förstås bara ett av många vägval i ett företags utveckling. Byggandet av gödselbrunnen, för att kunna lagra biogasrester från den närliggande biogasanläggningen, var i alla fall ett viktigt steg för att lägga om en del av marken till ekologisk odling.

- Vi tänkte att det var synd att inte ta vara på mervärdet av gödseln som är godkänd i ekologisk odling, så vi bestämde oss för att testa ekologiskt

på en del av arealen, berättar Johan Pettersson, Törsjö Växt AB.

Sedan dess har både den ekologiskt och konventionellt odlade arealen på gården ökat. Dessutom har familjen satsat på att utveckla produkter med mervärden inom ekologiskt och närproducerat, först i form av havregryn och nu med den nya produkten havreris.

När vi hälsar på en gråkall vårdag tar bröderna Johan och Alexander Pettersson emot oss på gårdscentrum.

Just vid den här tiden händer mycket på gården. Den senaste produkten havreris börjar säljas i butiker och en ny kund som vill ersätta dyrare quinoa och bulgur med en lokal och ekologisk produkt hör av sig när vi är på plats. Det är full fart helt enkelt och snart finns det försörjning för fyra personer på gården.

Investera rätt

Det finns gott om jobb att göra och under åren har de gjort en hel del

investeringar. Gårdens nuvarande tork byggdes 2016 och för den sökte de investeringsstöd från Landsbygdsprogrammet via Länsstyrelsen. Det fungerade bra och det var rätt beslut att bygga.

- Utan den här investeringen hade vi inte stått här i dag. Den behövs för att vi ska kunna hantera tillräckligt stora volymer, säger Alexander. I maskinhallen ligger dräneringsslang och väntar på att läggas ner med hjälp av en egen dräneringsplog. Där står också ogräsharven och radhackan med kamerastyrd precision som har varit viktiga investeringar i den ekologiska odlingen.
- De har varit nödvändiga för att kunna ha ekologisk odling utan djur och vall. Annars hade vi haft väldigt stora problem med roto-gräs.

Vidareförädling

Den senaste investeringen, en liten livsmedelskedja för polering, rensning och förpackning av havreriset har precis blivit klar. Den har de också sökt investeringsstöd för. De har också lyckats hålla kostnaderna jämförelsevis låga genom att vara uppfinningsrika. Det är svårt att hitta småskaliga livsmedelsanläggningar i Sverige men med lite tur och skicklighet har de plockat ihop delar till

en betydligt lägre kostnad än vad det skulle kosta att köpa allt i ett. Sedan har de förstås lagt ner mycket eget arbete och Alexanders utbildning till elektriker kom väl till pass när styrsystemet skulle på plats.

Eko och närproducerat

Livsmedelsproduktionen har många utmaningar, bland annat på grund av oron i omvärlden. Det diskuteras också mycket kring en minskad efterfrågan på ekologiska varor i affärerna.

Än så länge har bröderna inte märkt någon vikande efterfrågan på de egna havregrynen som lanserades 2021. De tror absolut att det finns en marknad för produkterna men de menar också att det är viktigt att handlarna vågar fortsätta att ta in produkterna i sitt sortiment.

En utmaning för småskaliga producenter är också att handeln inte gärna tar in enskilda produkter. De föredrar ett paket av flera produkter från samma leverantör. Här är utökningen med havreriset ett steg på vägen och nästa steg kan bli kornriset.

Vi får se. Det är i alla fall roligt att se framåtandan hos en ung generation lantbrukare som tillsammans i familjen satsar på att utveckla den lokala livsmedelsproduktionen i länet.

Tips för bästa resultat

Koka inte havreriset för länge. På förpackningen står det 15 minuter men lite kortare kan också bli bra. Prova dig fram och hitta det som passar dig!

Kom ihåg att skölja riset efter kokning så att du får bort stärkelsen som annars gör riset lite klabbigt. Sök recept med havreris på webben. Det finns många olika sätt att använda det på.

Klimatpåverkan

Att jämföra olika matvarors klimatavtryck med varandra är en utmaning eftersom det är så många olika faktorer som påverkar. En av dem är att samma typ av gröda kan odlas under olika former och därmed ge olika klimatavtryck. Andra utmaningar kan vara i vilken form livsmedlet jämförs till exempel om det är torrt eller blött, vid fabriken eller serverat på tallriken med mera.

En guide kan ändå vara WWF:s matkalkylator. Enligt den ger 1 dl vitt ris på mattallriken upphov till 0,2 kg koldioxidekvivalenter medan motsvarande 1 dl mjöl eller gryn ger 0,1 kg koldioxidekvivalenter.

Investeringsstöd för ökad konkurrenskraft

Är du intresserad av att söka investeringsstöd?

Under perioden maj till sista december 2023 finns 13 miljoner att fördela som investeringsstöd för ökad konkurrenskraft.

Du hittar mer information om investeringsstöd till lantbruket på Länsstyrelsen i Örebro läns webbplats. Gå in under fliken Natur

och landsbygd> Stöd till jordbruk och landsbygd.

Om du har andra frågor angående investeringsstödet kan du höra av dig till oss på Länsstyrelsen. Kontakt: Rebecca Almgren, 010-224 84 39, rebecca.almgren@lansstyrelsen.se.

Andrea och Arvid satsar på närodlade ekologiska grönsaker

Vårsolen strålar när jag svänger in till Källsprängs Gård, beläget strax söder om Åsbro. Jag ska träffa Andrea och Arvid Östlund, ett ungt par som just startat ett gemensamt liv och ett gemensamt företag.

TEXT: THERESE ERNESKOG FOTO: KÄLLSPRÄNGS GÅRD

På Källsprång odlas 40 hektar, varav hälften är potatis, vitkål och morötter. I växthuset odlas bland annat sallad, gurka, vitlök, paprika, purjolök och på frilanden varierar grönsakerna mellan åren. Alla produkter är KRAV och EU-ekologiskt certifierade.

- Idag sår vi vitkål, säger Arvid och visar mig in i växthuset. Där petas fröer ner i brätten för att så småningom bli plantor som planteras ut på friland. Även rödkål, broccoli och blomkål sås i omgångar från april-juni för att de ska kunna erbjuda nyskördade produkter under en lång tid. Ungefär 200 000 kålfröer ska petas ner innan sådden avslutas. Även om det kanske inte blir ett kålhuvud av vartenda frö så inser jag att paret producerar mycket mer än

vad som säljs i gårdens egen butik.

-Via vår grossist, Trädgårdshallen, säljer vi mycket till butiker, restauranger och storkök runtom i länet, berättar Andrea. Vi har dessutom restauranger som köper direkt av oss och även industrin köper våra råvaror till bland annat surkålstillverkning och potatismjölstillverkning, fortsätter hon.

Vi går in i gårdsbutiken. Där finns, förutom gårdens egna produkter även varor från olika småskaliga producenter i närområdet. Andrea har ansvar för butiken och gillar att utveckla utbudet och på så sätt kunna hålla öppet året om, även framåt våren då gårdens egna produkter börjar ta slut. Förra året testades plantförsäljning, och även i år erbjuds

plantor av tomat, paprika och gurka i gårdsbutiken. Försäljningen har gått bra, och jag tänker att det alltså finns fler än jag som aldrig kommer till skott att så egna tomatplantor. Vilken tur.

Tror på ekologiskt

Vi slår oss ner i personalrummet. Där diskuterar vi året som gått. Priser som steg, kunder som slutade köpa ekologiska produkter, handeln som pressar priser. Hur är det att vara ekologisk grönsaksodlare idag? Andrea och Arvid tror att just deras produktion klarat sig lindrigare undan än många konventionella odlare eftersom de inte köper mineralgödsel och använder förhållandevis lite bränsle. De har även solceller på taket, vilket bidragit till att minska inköp av el. Deras största kostnad är arbetskostnaden, och den har enligt paret inte påverkats speciellt mycket.

- Jag upplevde att skillnaden i pris mellan konventionellt och ekologiskt odlat jämnades ut i butikerna, vilket var positivt för vår del, säger Arvid. Men det är klart att vi också märker att konsumenterna inte har samma köpkraft och många väljer bort ekologiskt, fortsätter han.

Paret är under vinterhalvåret ofta ute och visar upp sig i livsmedelsbutiker runtom i länet. Där har de märkt att

”närproducerat” just nu är ett starkare försäljningsargument än ”ekologiskt”.

- Fast våra stora kunder, kommunernas storkök, efterfrågar fortfarande det ekologiska i nästan samma utsträckning, säger Arvid.

Källsprång har drivits ekologiskt sedan 1989, då Arvids föräldrar anslöt sig till KRAV och började med grönsaksodling. Odlingen utvecklades under årens lopp och 2009 tog det fart rejält då ett arrende dök upp och arealen fördubblades. Men vad är det som gör att ett ungt par väljer att handrensa sex mil morotsrader per år, i stället för att göra en snabb, effektiv ogräsbekämpning med växtskyddsmedel och ägna sommaren åt annat än att krypa i jorden, bli bromsbiten och skinnflädd på knäna?

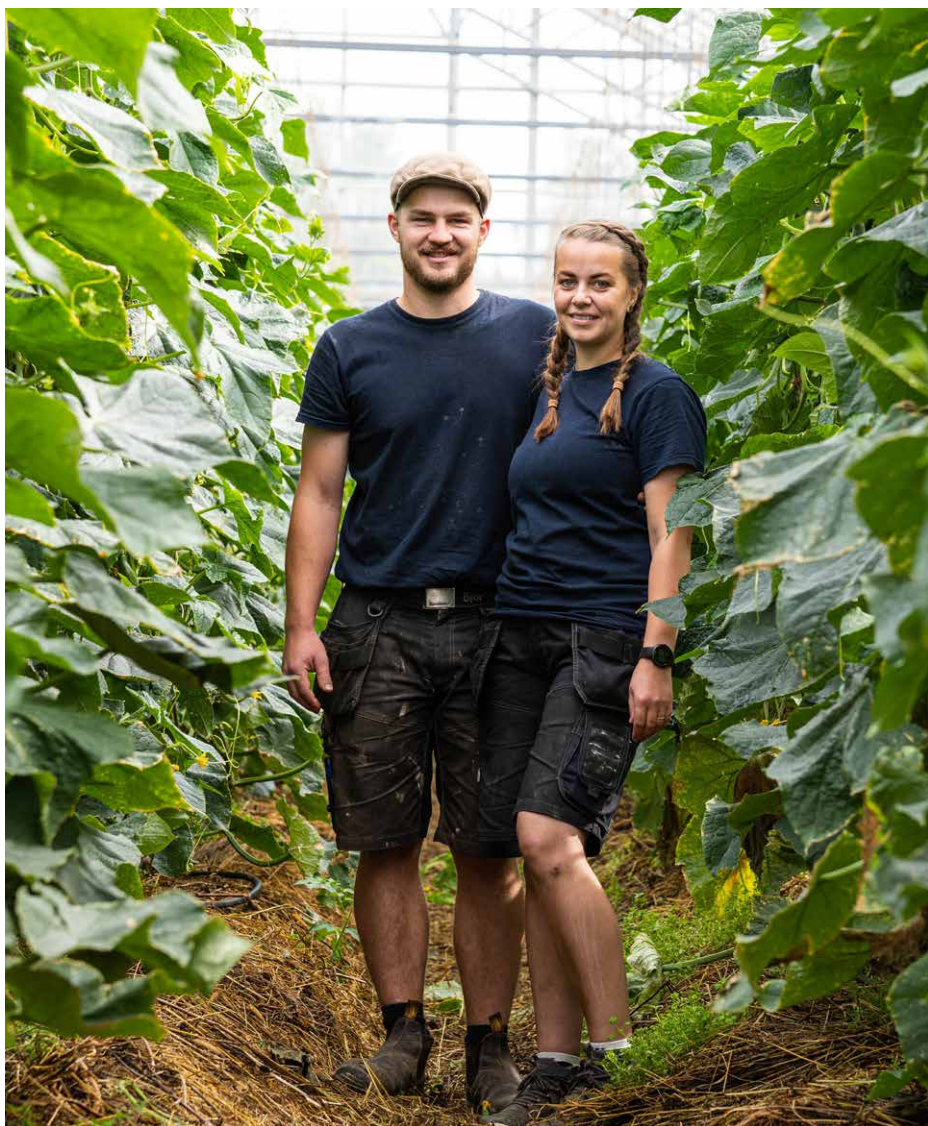
- För oss handlar det om att odla ren mat med rent samvete, säger Andrea snabbt. Som vi ser det erbjuder vi den bästa mat som finns.

Våga satsa

Jag inser att stoltheten i att kunna odla med endast manuell och mekanisk bekämpning är stor och att paret har ett helhetstänk kring kretslopp och ekologi som sitter djupt i själen. Ett val de gjort.

Jag tänker också på de val Andrea gjort, först flytten från Västergötland till Källsprång, gården där Arvids släkt bott i drygt 100 år. Därefter att ta över driften av Källsprång och vara ansvarig för gårdsbutiken och arbeta ihop med både man och svärfar. Hur vågade hon? Känner att jag måste fråga.

- Jo men klart att jag tyckte det var lite speciellt i början. Men jag testade att jobba på gården som praktikant en säsong, ihop med Arvid, hans pappa och deras anställda, och det fungerade bra, skrattar hon.

Dessutom brann jag redan då för att få ansvara för och utveckla gårdsbutiken, vilket är en av mina huvudsysslor idag. Så det var en lyckad praktik, ler hon.

Tiden går fort och jag ser på klockan att det är dags att låta Andrea och Arvid få fortsätta sådden i växthuset. Men jag vill bara veta deras framtidsplaner för Källsprågs Gård.

- Just nu äger Andrea och jag driften, men mina föräldrar äger gården, förklarar Arvid. Tanken är att vi ska jobba några år, se om det här kan utvecklas ännu mer och att

vi känner oss säkra på att det här är det vi vill göra. Därefter, om tre till fem år är planen att genomföra ett generationsskifte även på gården.

När jag är på väg hem tänker jag på Andrea och Arvid, två unga duktiga företagare som tillsammans med många andra livsmedelsproducenter jobbar hårt, hittar nya vägar och satsar blod, svett, tårar och mycket tid och pengar för att kunna erbjuda oss konsumenter bra och hälsosam mat. Finns det Nobelpris för sådana insatser? Om inte kanske det är dags?

Ersättning i betesmarker 2023

Under 2023 kan du söka ettåriga stöd för engångsröjning i betesmarker och slåtterängar, bränning och hamling.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att ta fram ett nationellt program för ersättning till restaurering och vissa skötselåtgärder i ängs- och betesmarker. Eftersom förordningen inte är beslutad kommer det att bli en tillfällig lösning av fördelningen av medel år 2023.

I år kommer du inte att kunna söka ett flerårigt restaureringsstöd. Däremot kommer att det finnas möjlighet att få ersättning för ettåriga röjningsinsatser i betesmarker och slåtterängar samt för gräsbränning och hamling. De medel som finns ska användas i marker med höga natur-

och kulturvärden. Länsstyrelsen tar emot intresseanmälningar och fördelar sedan pengarna dit där de gör störst nytta.

Har du en naturbetesmark eller äng som inte längre finns med i stöden men som kan ingå igen om de röjs? Då är detta ett bra tillfälle att få hjälp med röjningsinsatsen. Vill du inte göra arbetet själv kan Länsstyrelsen anlita en entreprenör som gör jobbet åt dig.

Har du gamla träd som bär prägelse av lövtäkt och hamling som skulle behöva beskärning eller vill du nyhamla? Hör av dig så kan du få

även det utfört.

Kontakta Henrik Josefsson eller Ida Lilja Axelsson så resonerar vi om vad som behövs på just din mark. Är intresset stort kan vi bli tvungna att prioritera de mest värdefulla markerna då resurserna är begränsade.

Kontakt:

Henrik Josefsson, 010-224 86 32,
henrik.josefsson@lansstyrelsen.se
eller

Ida-Lilja Axelsson, 010-224 83 89,
ida.lilja@lansstyrelsen.se

Grundvillkor växtskydd och biocider

Alla som söker jordbrukarstöd omfattas av grundvillkoren. Det finns bland annat grundvillkor kopplade till användningen av växtskyddsmedel och biocider (exempelvis råttgift).

Växtskyddsmedel

Vid en kontroll av grundvillkoren ska du kunna uppvisa följande:

- att den som sprutar har behörighet att använda växtskyddsmedel
- att sprututrustning som används är godkänd, beslut om godkännande ska visas upp
- att förvaring av växtskyddsmedel och rester sker på ett säkert sätt
- att endast godkända växtskyddsmedel används
- att preparaten används enligt de villkor som framgår av märkningen.

Kom ihåg att du måste ha dokumentationen och kunna uppvisa den vid en kontroll även om du anlitar någon annan att utföra tjänsten.

Råttgift och biocider

Du som använder biocider för bekämpning av skadedjur såsom råttor och möss ska dokumentera det. Anlitar du någon firma ska de förse dig med dokumentation. Har du behörighet att lägga ut biocider på egen hand ska du själv dokumentera det.

Dokumentationen ska innehålla följande:

- Preparat
- Plats
- Datum
- Vem som utfört bekämpningen
- Eventuell ställtid

Grundvillkor

Grundvillkoren omfattar lagstiftning inom en rad olika områden. För att lära dig mer om dem kan du gå in och titta på Jordbruksverkets webbplats, www.jordbruksverket.se. Skriv grundvillkor i sökrutan.

Söker du stöd till unga jordbrukare?

Kom ihåg att om du söker stöd till unga jordbrukare måste du skicka in intyg om utbildning eller arbetslivserfarenhet till Länsstyrelsen.

Du som söker stöd till unga jordbrukare ska ha minst gymnasieexamen (den behöver inte vara inom lantbruk) eller motsvarande utländsk utbildning, eller arbetslivserfarenhet inom jordbruk-, trädgårdsnäring från motsvarande 12 månaders heltidsarbete.

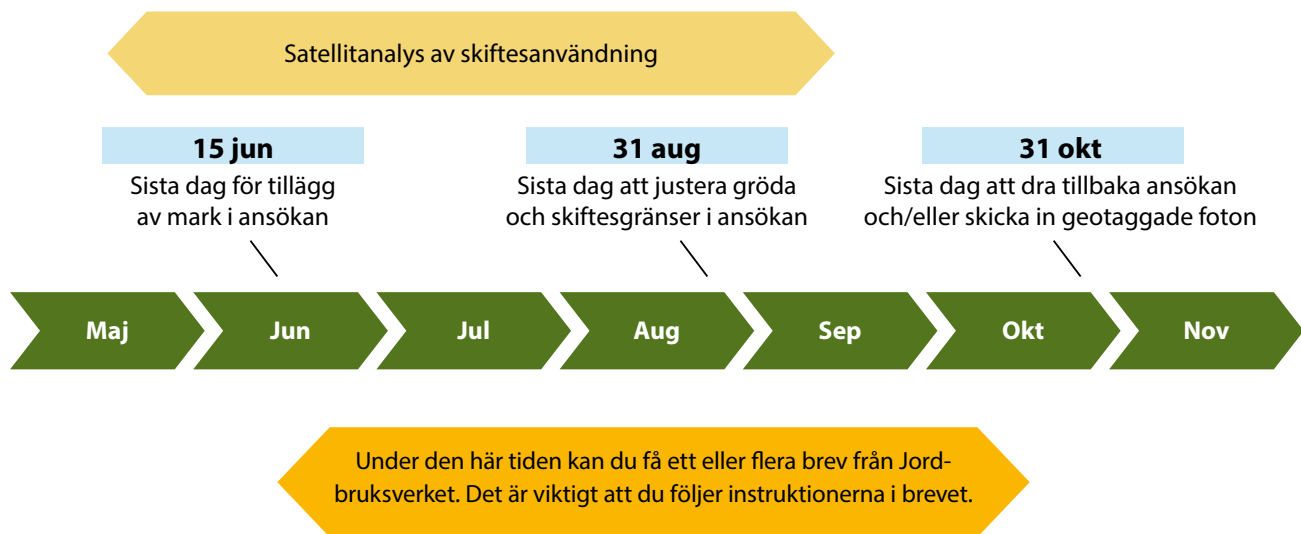
För att visa att du har lämplig utbildning eller lämplig arbetslivserfarenhet ska du skicka in intyg tillsammans med din SAM-ansökan eller så snart du kan.

Det här behöver du skicka in:

- Ett intyg om lämplig utbildning kan vara ett intyg om gymnasieexamen.
- Ett intyg om arbetslivserfarenhet kan vara ett arbetsgivarintyg från din arbetsgivare. Om du har haft eget företag kan det i stället vara ett arbetsintyg som någon annan har skrivit på. Den personen kan vara en revisor eller en person som har haft hand om bokföringen eller har haft insyn i verksamheten. Om du inte får tag på en sådan

person går det bra med någon som du har förtroende för och som väl känner till dig och verksamheten, till exempel en person från någon branschorganisation.

Intyget om arbetslivserfarenhet måste innehålla en beskrivning av dina arbetsuppgifter, anställningsgrad och anställningstid.

Digital uppföljning av jordbruksmark

Från och med 2023 kommer din ansökan om jordbrukarstöd att följas upp med hjälp av satellitbilder. Om uppföljningen visar att något inte stämmer med ansökan blir du kontaktad så att du får möjlighet att rätta till felet och undvika avdrag på stödet

Så här går det till

Ett datorprogram analyserar satellitbilderna automatiskt. Programmet jämför bilder på samma mark från olika tidpunkter, och analyserar om det är någon skillnad på bilderna. De kan exempelvis visa att marken har skördats.

Vad följs upp?

Det är två delar man tittar på. Tidigt på säsongen kontrolleras om skiftet är godkänd åkermark. Senare på säsongen kontrolleras aktivitetskravet. Det innebär att något av följande ska vara gjort på marken innan 31 oktober:

- Odlat
- Betat
- Putsat
- Slagit av växtligheten
- Jordbearbetat

Hur påverkar det dig?

Om uppföljningen visar att marken ger rätt till stöd och att aktivitetskravet är uppfyllt får du dina utbetalningar och märker ingen skillnad jämfört med tidigare.

Om resultatet från uppföljningen däremot inte kan visa att dina skiften ger rätt till stöd eller inte stämmer överens med uppgifterna i din ansökan om stöd så kommer du att få ett brev.

Mobilapp för geotaggade foton

Till sommaren 2023 kommer Jordbruksverket att lansera den mobilapp som du ska använda när du behöver ta och skicka in geotaggade foton. Ett geotaggat foto är ett foto med tillhörande data så som GPS-koordinater och tidpunkten när fotot

togs. Sådana foton ger handläggaren möjlighet att göra en rättssäker bedömning av hur det ser ut på marken utan att behöva genomföra ett besök i fält.

Åtgärda avvikelsen

Om du inte skickar in ett svar, antingen genom att ändra SAM-ansökan eller genom att skicka in ett geotaggat foto, kvarstår resultatet från uppföljningen. Om resultatet kvarstår kommer du att få avdrag på utbetalningen av stödet.

Kontakta oss

Om du inte förstår vad du behöver göra när du får brevet kan du höra av dig till Länsstyrelsen via telefon 0771 - 67 00 00 eller epost jordbrukarstod.orebro@lansstyrelsen.se

Viktiga datum för jordbrukarstöd

15 juni

SAM-ansökan: Fram till och med 15 juni kan du lägga till mark i din SAM-ansökan. Du kan också ändra eller ange fler registreringsnummer för anläggningar med djur (kallades tidigare produktionsplatsnummer) för de stöd du söker där det krävs.

30 juni

Sista sådatum: Den 30 juni är sista sådatum för miljöersättningar och kompensationsstöd.

Skyddszon: För skyddszoner ska eventuella jordmassor från dikningsarbete eller täckdikning av intilliggande skiften vara bortförda och växtligheten återställd.

1 juli

Träda: Trädor får putsas. Under perioden 1 april–30 juni råder putsningsförbud med hänsyn till fågel- och djurliv. Undantag från

putsningsförbud gäller för certifierad ekologisk odling, samt inför höstsådd av oljevaxter då du får putsa eller slå av växtligheten från och med 15 juni.

Skyddszon: Skyddszoner får skördas eller putsas från 1 juli. Bete får ske under hela betessäsongen.

16 juli

Träda: Du får bryta träda som du redovisat med grödkod 60. Senare datum kan gälla om du söker kompensationsstöd eller om du anmält trädan som miljöyta i grundvillkoren.

31 juli

Vall: Du som fortfarande har åtagande för vallodling får tidigast 31 juli bryta de vallar du sökt ersättning för. De ska då ha varit huvudgröda i minst tre odlingssäsonger. Vill du bryta äldre vallar tidigare än 31 juli behöver du avstå

från att söka utbetalning av vallstöd för dessa vallar.

1 augusti

Kompensationsstöd: Söker du kompensationsstöd för typ 1, 2 eller 3 får du som tidigast 1 augusti skörda eller låta djuren beta trädan.

16 augusti

Träda: En träda som du anmält som miljöyta i grundvillkoren får brytas från och med 16 augusti, med undantag för skiften som ska höstsås. På skiften som ska höstsås är det tillåtet med förberedande åtgärder och sådd av nästa års gröda från och med 16 juli. Som förberedande åtgärder räknas inte bete och skörd.

31 augusti

SAM-ansökan: I vissa fall sista dag att ändra gränser på ett block eller skifte i ansökan, samt ändra grödkod i ansökan.

Ny vägledning för arrangemang i naturen

Nu finns en ny vägledning kring arrangemang i naturen. Den riktar sig framförallt till aktörer som organiserar arrangemang i naturen men är även ett stöd till markägare, rättighetsinnehavare och myndigheter.

TEXT: DANIEL GUSTAFSSON FOTO: MOSTPHOTOS

Allemansrätten gör det möjligt för alla att röra sig fritt i naturen, även på privat mark. I förlängningen bidrar allemansrätten till en jämlik folkhälsa eftersom utevistelse och friluftsliv ger oss välbefinnande och en god fysisk och psykisk hälsa. Men, allemansrätten är inte bara en rättighet utan innebär också skyldigheter.

Vi som använder allemansrätten och vistas i naturen behöver ta hänsyn; till natur och djurliv, markägare och andra besökare. Med ett ökat friluftsliv och större intresse att ordna arrangemang för grupper eller kommersiell verksamhet följer också ett ökat behov av dialog mellan arrangör och till exempel markägare

och myndigheter. Som ett stöd och kunskapsunderlag har Naturvårdsverket tagit fram vägledningen "Arrangemang i naturen". Vägledningen ska underlätta planering av organiserade arrangemang i naturen genom att det ska vara tydligt när och varför dialog eller samråd behövs. Det kan gälla dialog mellan arrangör och Länsstyrelsen eller mellan arrangör och markägare/rättighetsinnehavare. Syftet med vägledningen är att:

- förtydliga relationen mellan de olika parterna
- ge stöd till dialog och samverkansprocesser kopplat till arrangemang
- bidra till miljömässigt hållbara arrangemang.

Naturvårdsverket har använt sig av en extern referensgrupp i framtagandet av vägledningen. I referensgruppen finns representanter från LRF, Svenska Jägarförbundet, Svenska Orienteringsförbundet, Svenska Samernas Riksförbund, Svenskt Friluftsliv, Länsstyrelsen i Skåne och Västerbotten samt Naturskyddsföreningen.

Du hittar vägledningen på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se. Sök på Arrangemang i naturen.

Samlad information om Allemansrätten finns hos Naturvårdsverket. Sök på ämnesområde allemansrätten.

Söka ersättning för skador av vilda djur

Du kan söka ersättning via Länsstyrelsen för vissa skador av vilda djur.

Fågel

Om gäss, tranor eller svanar betar i större antal på dina grödor kan du få råd och hjälp med skadeförebyggande åtgärder av Länsstyrelsen, kontakta Pär Nilsson, 010-224 86 37. Om du vill söka ersättning för skador ska du så snart du upptäckt skadorna kontakta Länsstyrelsens besiktningsspersoner för att få skadorna besiktigade. Kontakta Bengt Olofsson, 070-570 24 14 eller Magnus Olofsson, 070-534 04 38. För att få ersättning bör du ha försökt att förebygga skadorna. Läs mer på Länsstyrelsens webbplats. Sök på Viltskador.

Rovdjur

Om dina tamdjur angrips av rovdjur ska du ringa Länsstyrelsen på 010-224 86 40 så snart du kan. Länsstyrelsen kan då besiktiga skadorna. Du kan därefter ansöka om ersättning för skadorna. Kontakta även veterinär om tamdjuret fått skador som behöver behandlas. Om du vill ha råd om förebyggande åtgärder mot rovdjur kan du läsa mer på Länsstyrelsens webbplats. Sök på viltskador i sökrutan så hittar du rätt flik: Djur> Jakt och vilt> Viltskador.

Röjningsbidrag till rovdjursavvisande stängsel

Du som har rovdjursavvisande stängsel och driver företag inom primär jordbruksproduktion kan söka bidrag för röjning under stängslet.

Ansökan om bidrag kan göras under perioden 15 juni till 31 oktober 2023. Du ansöker genom att fylla i formuläret på vår webbplats, www.lansstyrelsen.se/orebro. Sök på "röjning" i sökrutan för att hitta rätt. I mån av medel betalas bidrag för

röjning med fem kronor per meter godkänt rovdjursavvisande stängsel. Det är enligt Viltskadecenters rekommendation.

I samband med ansökan måste du intyga att röjning under stängslet har utförts under innevarande betessä-

song, i syfte att underhålla stängslets rovdjursavvisande funktion. För att kunna få bidrag behöver stängslen vara i fullgott skick som rovdjursavvisande.

Rapportera invasiva främmande arter!

Invasiva främmande arter är ett av de största hoten mot biologisk mångfald i Sverige och de sprider sig snabbt i landskapet. De kan orsaka negativa effekter i jord- och skogsbruk samt påverka människors och djurs hälsa negativt.

Hjälp oss i arbetet att bevara inhemska arter genom att rapportera in fynd av främmande invasiva arter via: invasivaarter.nu, rappen.nu eller

artportalen.se.

Kunskapen om vart arterna finns är grunden i Länsstyrelsens arbete mot invasiva främmande arter, det är därför viktigt att rapportera in fynd i naturen.

Har du frågor kring invasiva arter? Kontakta vår samordnare för invasiva växtarter, Sara Martinez Gunnarsson: 010-224 83 35, sara.martinez.gunnarsson@lansstyrelsen.se

LIESLÅTTERKURS MED KNACKLIE

**Lördag 3 juni, 09.00 – 15.30,
Holmstorp 422, Vintrosa**

Lien hade en central roll i jordbruket ända fram till 1800-talet, då slätterbalken slog igenom. Idag finns ett förnyat intresse för att slå med lie för att gynna den biologiska mångfalden.

Kursen vänder sig både till dig som redan idag använder knacklie men vill förbättra tekniken och till dig som vill börja slå med knacklie.

INNEHÅLL:

- Vässning av lie med knackning
- Injustering av lieblad mot orv
- Slätterteknik
- Säkerhet
- Ängens flora.

KURSLEDARE Staffan Lundaahl (han svarar gärna på praktiska frågor om liar innan kursen per telefon 070-267 72 92)

Knacklieblad krävs, ta med eget om du har. Blad finns också att köpa på kursen (cirka 850 kronor inklusive moms). Kursledaren tillhandahåller övrigt material som behövs på kursen. Kläder efter väder!

KOSTNAD: 500 kronor plus moms (mat och fika ingår).

INFORMATION: Therese Erneskog,
010-224 84 22

ANMÄLAN: Senast 26 maj via kalendern på Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/orebro

**Finansieras av
Europeiska unionen**

LAGA PUTSADE FASADER PÅ EKONOMIBYGGNADER

**Lördag söndag 10 – 11 juni 2023,
09.00 – 16.00, Sörgården 307,
Kumla**

Kursen är fulltecknad men du kan anmäla dig som reserv genom att kontakta Therese Erneskog direkt via mejl therese.erneskog@lansstyrelsen.se

Vill du lära dig mer om hur man lagar en äldre ekonomibyggnad där putsen släppt eller spruckit? Vi erbjuder en två-dagars byggnads-vårdskurs som leds av Martin Moberg, Kulturmärkt M. Målet är att du ska få ökad kunskap om byggnadsvård samt kunna genomföra underhåll och enklare reparationer av dina ekonomibyggnader med traditionella material och metoder.

MÅLGRUPP: Lantbruksföretagare och andra verksamma på landsbygden.

KOSTNAD: 1 000 kronor (exklusive moms). Kaffé och lunch ingår.

KLIMATFÖRÄNDRINGAR OCH SKOGSBRUKET

Vill du veta hur din verksamhet i skogen påverkas av klimatförändringar och hur du kan göra klimatanpassningar?

SMHI erbjuder kurser om klimatförändringar för dig som arbetar med skogen. Tanken är att ge dig som skogsägare verktyg för att systematiskt kunna arbeta med att minska riskerna och fånga möjligheterna i skogen i ett klimat i förändring.

Utbildningen riktar sig till dig som är skogsägare, anställd på skogsbolag, rådgivare, skogsentreprenör eller liknande och som vill förstå vad klimatförändringar i Sverige innebär och hur du kan arbeta med att anpassa din fastighet eller verksamhet till det.

Kurserna är kostnadsfria för dig och finansieras via europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Du kan välja mellan fysiska träffar och digitala utbildningar.

Få mer information och anmäl dig på SMHI:s webbplats www.smhi.se. Sök på "Skogsbruk klimatanpassning".

STUDIERESA BORGEBY FÄLTDAGAR

**Tisdag och onsdag 27 - 28 juni,
07.00 – 22.00**

Välkommen att följa med på studieresa till Borgeby fältdagar. Dag 1 reser vi från Örebro till Skåne och gör två studiebesök på vägen ner. Dag 2 är det heldag på Borgeby fältdagar. Vi kommer hem sent på kvällen dag 2.

STUDIEBESÖK

Vårt första studiebesök gör vi hos Hags-hultskossorna utanför Skillingaryd. Dit får mjölkkor flytta och bli naturvårdare när de inte längre producerar på topp. Korna föds upp på enbart gräs vilket ger ett marmorat och smakrikt kött.

BOENDE

Vi kommer att övernatta på hotell Scandic Malmö City.

INFORMATION:

Ann-Sofie Hedberg, Ann-Sofie.Hedberg@lansstyrelsen.se, 010-224 84 26 eller Therese Erneskog, Therese.Erneskog@lansstyrelsen.se, 010-224 84 22

ANMÄLAN: Läs mer om resan, praktiska detaljer och anmäl dig i kalendern på Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/orebro/kalender.

VÄXTODLINGSPLAN I PAPPERSFORMAT

Trivs du bäst med att göra din växtodlingsplanering på papper? Vill du ha en växtodlingsplan? Hör av dig till oss så skickar vi den med posten.

Therese Erneskog
therese.erneskog@lansstyrelsen.se
010-224 84 22
eller
Ingall Kämmerling
Ingall.Kammerling@lansstyrelsen.se,
010-224 84 31

